

2013:10

Hustoftagården

Antikvarisk medverkan, 2010

Anna Rabow och Heikki Ranta

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:10

Hustoftagården

Antikvarisk medverkan, 2010
Väsby socken, 1399
Höganäs kommun
Skåne län

Anna Rabow och Heikki Ranta

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2013 Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2013:10

Omslagsfoto: Hustoftagården från söder
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Hustoftagården

Innehåll

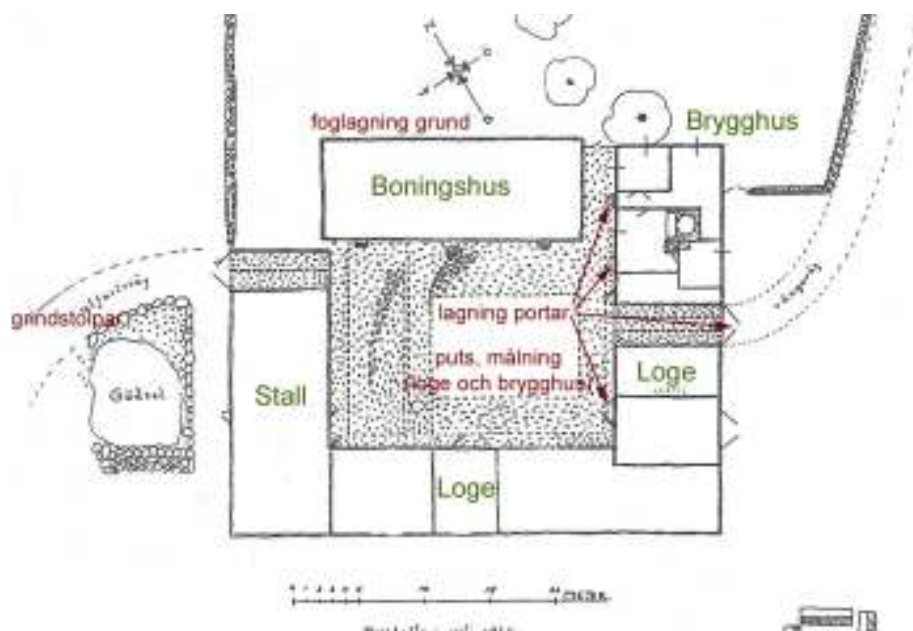
Sammanfattning	5
Administrativa föreskrifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda arbeten	7
Boningshuset	7
Brygghuslängan och logen	7
Grindstolpar	11
Avvikelser	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	11
Föregående rapporter	12

Karta över Skåne med Höganäs kommun och Hustofta i Väsby socken markerade.

Hustoftagården ligger i Hustofta, öster om tätorten Höganäs.

Plan över Hustoftagården med 2010 års åtgärder markerade i rött.

Sammanfattning

På Hustoftagården har brygghusets och den östra längans fasader putslagats och kalkats, portar och dörröppningar har lagats, boningshusets grund har lagats och grindstolpar har grävts ner vid infartsvägen.

Administrativa föreskrifter

Objekt	Hustoftagården, Hustofta 3:6
Socken	Väsby, 1399
Kommun	Höganäs
Arbetshandlingar	2009-09-26, Byggnadshantverk i Helsingborg AB/ Michael Andersén
Länsstyrelsens diarienummer	2010-04-06; 432-5000-10 & 434-78420-09
Regionmuseets diarienummer	L12.20-498-09, 1399
Byggherre/beställare	Kullens Hembygdsförening, Hustoftakommittén genom Torsten Larsson
Entreprenör	Byggnadshantverk i Helsingborg AB/ Michael Andersén
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Heikki Ranta
Byggnadstid	augusti till september 2010
Slutbesiktning	2010-09-06
Bidrag till kulturmiljövård	90 % av kulturhistoriskt motiverade överkostnader, 153 000 kronor samt för antikvarisk medverkan

Boningshusets grund före och efter foglagningen, t v ses grunden vid förstugans trappa och th kökstrappan. Bilden till vänster är tagen i augusti 2006, före ommålningen av fasaden.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Byggnadsminnet Hustoftagården har enligt gammalt kartmaterial stått på sin nuvarande plats redan före skiftet som inleddes i mitten av 1700-talet. Sedan 1717 har gården varit i samma släkts ägo tills den togs över av nuvarande ägare, Kul-lens Hembygdsförening, 1978. Hustoftagården förvaltas av Hustoftakommittén och är byggnadsminnesförklarad sedan den 30 september 2004.

Den kringbyggda gårdens bebyggelse härstammar från olika tider på 1700-1900-talet. Boningshuset, den nordöstra byggnadslängan, uppfördes 1884 i korsvirke. Huset är helt klätt med grönmålad locklistpanel och är sedan 1982 täckt med vass. Glasverandan på husets baksida, mot trädgården, byggdes kring sekel-skiftet 1800-1900. Stallet som ligger i sydväst, härstammar från 1884 men är se-nare förkortad och ombyggd. *Gadeporten* leder genom byggnaden in mot inner-gården från infarten från Prästavägen.

Logen i sydöst är idag gårdens äldsta länga, den härstammar från 1790-talet. Brygghuslängan mot nordost uppfördes 1857 och innehåller både ekonomiut-rymmen, undantag, drängkammare och *Vångaporten* – en bred och hög port som leder ut till åkrarna.

Hustoftagårdens byggnadshistoria framställs detaljerat i den kulturhistoriska dokumentationen *Hustofta, 2003:123*, av Åke Werdenfels och Mia Jungskär, Reg-ionmuseet Kristianstad.

T v boningshusets grund efter avfärgning med stenkoltjära och t h logens gårdsfasad efter putsning och kalkning.

Utförda arbeten

Boningshuset

Boningshusets grund är byggd av fogad tuktad natursten som varit avfärgad med stenkoltjära. Grunden som sedan tidigare var foglagad med cementbruk var i dåligt skick och har under de senaste åren lagats sporadiskt. Trapporna och verandans teglade sockel lagades senast 2006. Den större delen av boningshusets grund var i dåligt skick, en stor del av putsen hade lossnat. Resterande puts knackades ner och fogarna rengjordes varefter ny foglagning utfördes med hydrauliskt kalkbruk. Även verandans grund och trapporna foglagades. Efter att bruket torkat avfärgades grunden med svart stenkoltjära likt det tidigare utförandet. Enligt äldre fotografier som tagits på 1930-talet var grunden svartmålad även på den tiden. Mindre justering av de två stentrapporna mot innergården utfördes.

Brygghuslängan och logen

Brygghuslängan och logen är uppförd i tjärat korsvirke. Mot gården är en del fack av synligt tegel medan andra fack är putsade och vitkalkade. De putsade facken mot innergården var i behov av lagning och avfärgning. Lagningarna anpassades till befintligt bruk och utfördes med hydrauliskt kalkbruk. Samtliga fack avfärgades med hydraulitfärg i vitt. Allt korsvirke och alla portar avfärgades därefter likt förut med trätjära, en blandning av *Dalbränd tjära*, kokt linolja och kimrök.

Den norra spegeldörren till brygghuset. Syll, tröskel och en del av karmsidostycket byttes, t v före och t h efter lagningen.

Fyra av brygghus- och loglångans portar och dörrar var i dåligt skick och i behov av reparation. Den nordligaste pardörren till brygghuset är en spegel- och dubbeldörr. Dörrens karm och syllen som också utgör tröskel var i dåligt skick. Den rötskadade delen av syllen bilades bort och timran skarvades med en ny bit syll. Skarvningen utfördes med halvning precis mitt under dörren och i den andra änden, vid den södra dörrstoppen, utfördes skarvningen med en stum skarv likt förut. För att få konstruktionen att hålla även i framtiden sattes ett nytillverkat smitt T-järn som håller ihop syllar och stolpe vid stumskarven. Även karmen lagades med nytt virke i bottenstycket och ena sidostycket. Lagningen i sidostycket infärgades likt befintligt med brun lasyr som även dörrens insida är avfärgad med. Karmens bottenstycke eller tröskel lämnades obehandlad. Tegelgolvet innanför lades tillbaka och lades i nytt bruk. Trappstenen på utsidan och grundstenarna lades likaså tillräta.

Den mellersta gröna porten närmast logen är en pardörr av plank där det ena dörrbladet är en halvdörr. Halvdörrens nedre halva var så skadad att lagningar med skarvningar ansågs vara alltför komplicerat och skulle inte bli en bra konstruktion. Därför beslutades att ett nytt dörrblad skulle tillverkas för att kunna garantera en funktionell dörr som samtidigt skulle ge en förståelig bild av den gamla dörrens konstruktion och funktion. De gamla beslagen återanvändes. Nytt virke i furu sågades och hyvlades i dimensioner så lika de äldre som möjligt. Vattbräddor fasades in i båda dörrbladens nederkanter för att minimera rötskador.

Den mellersta bryggbusporten var i väldigt dåligt skick, t v det vänstra nedre dörrbladet och t h detalj av det högra. Det vänstra nedre dörrbladet byttes, se nedan, och det högra lagades med en ny tvärslå.

Den mellersta bryggbusdörren efter att det ena bladet nytillverkats (t v), vattbrädor satts på och att dörren målats med linoljefärg i vagnsgrönt (t h).

Den södra porten närmast hörnet på logdelen. Det nedre högra dörrbladet byttes mot ett nytt i fur och med samma dimensioner.

Båda portarna är avfärgade i grönt och efter att portarna lagats skrapades dörrar och karmar rena från löst sittande färg för hand. Därefter avfärgades de med samma sorts linoljefärg som använts tidigare, det vill säga vagnsgrönt från *Allbäck linoljeprodukter AB* som fanns på gården.

Den södra logporten närmast hörnet består likaså av ett stort dörrblad och ett som är delat. På det hela dörrbladets insida finns inristat *CLS 1867*. Även på den här porten var det nedre av det delade bladet i så dåligt skick att det byttes mot ett nytt i fur med samma dimensioner som det gamla. Beslagen och den övre tvärslån återanvändes. För att snygga till portarnas trasiga nederkanter och för att skydda dem från ytterligare rötskador sattes offerbrädor eller lister fast på både det gamla och det nya dörrbladens in- och utsidor. Hela porten tjärades likt korsvirket med *Dalbränd tjära*, kokt linolja och kimrök för att få samma svärta som de gamla portarna.

Logens vångaport har länge varit i väldigt dåligt skick, Lagningar och förstärkningar har gjorts vid ett flertal gånger för få dörren att överhuvudtaget hålla ihop och få skydd mot väder och inbrott. Det norra dörrbladet har tidigare lagats genom infällning nertill. Det södra dörrbladet var i så dåligt skick att man efter samtal med länsstyrelsen beslöt att byta även det här dörrbladet. Det visade på stora skador, brädorna var mycket skadade och upphängningen skev. Hela dörrbladet byttes mot ett nytt i handhyvlad fur med samma dimensioner som det gamla. De gamla gångjärnen återanvändes.

Vångporten på den sydöstra sidan av gårdens utsida, t v före bytet av det vänstra dörrbladet och t h efter.

Samtidigt kunde porten justeras att dörrbladet inte hänger så snett längre. Hela porten ströks med *Dalbränd tjära*, kokt linolja och kimrök.

Grindstolpar

Grindstolparna i huggen granit som funnits på gården göts på plats vid infartsvägen i väster. Grindstolparna placerades på den mest lämpliga platsen, invid gårdsgårdens slut. Grindstolparna och tillhörande grindar har funnits i gårdens ägor under större delen av 1900-talet men så vitt man vet aldrig varit uppsatta. De finns inte med på några äldre fotografier varför man kan ana att de faktiskt aldrig fyllt någon funktion. Det var inte vanligt att en kringbyggd och enkel gård som Hustoftagården hade sådana stora grindar.

Avvikelser

Efter samråd med länsstyrelsens handläggare beslöts att ena dörrbladet på vångporten skulle nytillverkas i stället för att lagas (tjänsteanteckning 2010-08-13).

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Åtgärderna är utförda med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden och åtgärderna har i första hand syftat till reparation. Vångporten har dock länge varit i behov av en ordentlig lagning, den har varit så trasig att den utgjort en säkerhetsrisk, både för gården och för de som arbetar med den.

De gamla grindstolparna har kommit på plats vid infarten till Hustoftagården.

Föregående rapporter

- *Hustoftagården*, Antikvarisk kontroll 2009, Rapport 2009:66, Helen Carlsson, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagårdens loglängor*, Antikvarisk kontroll 2008, Arkivrapport 20/2008, Anna Rabow, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagården – restaurering av portalängan*, Antikvarisk kontroll 2007, Rapport 2007:50, Emelie Petersson, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagårdens boningshus*, Antikvarisk kontroll 2006, Rapport 2006:50, Anna Rabow, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagården*, Antikvarisk kontroll 2005, Rapport 2006:6, Anna Ligoura, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustofta*, kulturhistorisk dokumentation 2003, Rapport 2003:123, Åke Werdenfels och Mia Jungskär, Regionmuseet Kristianstad

Lund 2013-03-22

Anna Rabow

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda sn, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg sn, AM, Maria Sträng, 2011-2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle sn, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby sn, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Stångby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Västra Hoby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Håstad sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
9. Tyggården, Kristianstad, AM, Kristianstad sn, Helena Rosenberg, 2012
10. Hustoftagården, Väsby sn, AM, Anna Rabow och Heikki Ranta, 2010

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

